

Sygn. akt III AUa 299/19

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 30 października 2019 r.

Sąd Apelacyjny w Lublinie III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący	sędzia Małgorzata Pasek
Sędziowie	sędzia Elżbieta Czaja (spr.) sędzia (del.) Danuta Dadej-Więsyk
Protokolant: st. prot. sądowy Kinga Panasiuk-Garbacz	

po rozpoznaniu w dniu 30 października 2019 r. w Lublinie

sprawy M. K.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w L.

o prawo do emerytury

na skutek apelacji M. K.

od wyroku Sądu Okręgowego w Lublinie

z dnia 11 grudnia 2018 r. sygn. akt VIII U 546/18

I. oddala apelację;

II. przyznaje od Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Lublinie adwokat M. Ł. kwotę 120 (sto dwadzieścia) złotych, powiększoną o należny podatek od towarów i usług, tytułem nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu w postępowaniu apelacyjnym.

Danuta Dadej-Więsyk Małgorzata Pasek Elżbieta Czaja

Sygn. akt III AUa 299 /19

UZASADNIENIE

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w L. decyzją z 17 stycznia 2018 roku odmówił M. K. prawa do emerytury przyznawanej na podstawie art. 184 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych w związku z przepisami rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 roku w sprawie pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze. W uzasadnieniu

organ rentowy wskazał, że wnioskodawca na dzień 1 stycznia 1999 roku nie udowodnił 25-letniego okresu składkowego i nieskładkowego oraz 15-letniego okresu pracy w warunkach szczególnych. Organ nie uwzględnił okresu pracy w gospodarstwie rolnym od dnia 12 kwietnia 1973 roku do dnia 31 sierpnia 1973 roku, ponieważ z zeznań świadków wynikają rozbieżności. Do okresów pracy w warunkach szczególnych organ nie uwzględnił zatrudnienia w Spółdzielni (...) w Ł. oraz w Zakładzie (...) S.A. w K., poinformował też, że nawet przy uwzględnieniu tych okresów wnioskodawca nie udowodni 15-letniego okresu pracy w warunkach szczególnych.

M. K. złożył odwołanie od powyższej decyzji.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie.

W toku postępowania wnioskodawca sprecyzował, że domaga się uwzględnienia do ogólnego stażu pracy okresu pracy w gospodarstwie rolnym od dnia 12 kwietnia 1973 roku do dnia 31 sierpnia 1973 roku. Ponadto wniósł o uwzględnienie do pracy w gospodarstwie rolnym okresu od dnia 24 czerwca 1972 roku do dnia 11 kwietnia 1973 roku, tj. po ukończeniu 8 klasy szkoły podstawowej.

Wyrokiem z 11 grudnia 2018 roku Sąd Okręgowy w Lublinie oddalił odwołanie.

Podstawą wyroku były następujące ustalenia: M. K., urodzony dnia (...), w dniu 5 stycznia 2018 roku złożył wniosek o emeryturę. Do wniosku dołączył oświadczenie w sprawie braku dokumentów oraz pisemne zeznania świadków, zgodnie z którymi w okresie od dnia 1 czerwca 1972 roku do dnia 1 września 1973 roku pracował w gospodarstwie rolnym swoich rodziców.

Rodzice wnioskodawcy byli właścicielami gospodarstwa rolnego o powierzchni (...) ha, położonego w miejscowości M., w gminie R.. Wnioskodawca był zameldowany w tym gospodarstwie od urodzenia do dnia 6 marca 1984 roku. W dniu 1 września 1973 roku M. K. podjął zatrudnienie w Przedsiębiorstwie Państwowej (...), gdzie do dnia 30 czerwca 1975 roku był uczniem (...) Szkoły Zawodowej przy zakładzie pracy, a od dnia 1 lipca 1975 roku do dnia 31 marca 1977 roku pracował na stanowisku mechanika samochodowego (świadczenie pracy k. 5 akt kapitałowych). W okresie od dnia 1 kwietnia 1977 roku do dnia 23 kwietnia 1980 roku pracował jako kierowca w Wojewódzkim Związku (...) (...) Zakładzie (...) na stanowisku kierowcy. W okresie od dnia 24 kwietnia 1980 roku do dnia 3 listopada 1983 roku był zatrudniony jako kierowca w (...) Przedsiębiorstwie (...) w B.. Następnie w okresie od dnia 4 listopada 1983 roku do dnia 14 stycznia 1985 roku wnioskodawca był zatrudniony w Spółdzielni(...) w Ł. jako operator sprzętu. Z tego okresu legitymuje się świadectwem wykonywania prac w szczególnych warunkach, zgodnie z którym wykonywał wówczas pracę w terenie uciążliwą dla zdrowia w różnych warunkach. W okresie od dnia 15 stycznia 1985 roku do dnia 31 sierpnia 1996 roku wnioskodawca był zatrudniony w Zakładzie (...) w Ł. na stanowisku elektromontera budowy i remontu linii napowietrznych. Wnioskodawca legitymuje się świadectwem wykonywania pracy w warunkach szczególnych, zgodnie z którym wykonywał wówczas prace przy montażu, remoncie i eksploatacji urządzeń elektroenergetycznych.

Stan faktyczny w sprawie został ustalony na podstawie wskazanych dowodów z dokumentów. Sąd Okręgowy pominął natomiast pisemne zeznania świadków F. S. oraz J. T. z podpisami notarialnie poświadczonymi złożone przez wnioskodawcę. Zeznania te nie wpływają na ostateczne rozstrzygnięcie sprawy, ponieważ całość materiału dowodowego nie pozwala na ustalenie wnioskodawcy prawa do emerytury. Zeznania te zostały złożone na okoliczność udowodnienia pracy w gospodarstwie rolnym rodziców i odpowiadają pisemnym zeznaniom złożonym do akt ZUS, zawierając jedynie inne daty początkowe i końcowe, tj. od dnia 24 czerwca 1972 roku do dnia 31 sierpnia 1973 roku.

Sąd uznał, że odwołanie nie jest zasadne.

Jak stanowi art. 184 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2018, poz. 1270, tekst jedn. ze zm.) ubezpieczonym urodzonym po dniu 31 grudnia 1948 roku przysługuje emerytura po osiągnięciu wieku przewidzianego w art. 32, 33, 39 i 40, jeżeli w dniu wejścia w życie ustawy osiągnęli okres zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wymaganym w

przepisach dotychczasowych do nabycia prawa do emerytury w wieku niższym niż 65 lat – dla mężczyzn oraz okres składkowy i nieskładkowy, o którym mowa w art. 27. Emerytura taka przysługuje pod warunkiem nieprzystąpienia do otwartego funduszu emerytalnego albo złożenia wniosku o przekazanie środków zgromadzonych na rachunku w otwartym funduszu emerytalnym, za pośrednictwem Zakładu, na dochody budżetu państwa.

Ponadto zgodnie z § 3 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 roku w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. z 1983 r., nr 8, poz. 43, tekst jedn. ze zm.) za okres zatrudnienia wymagany do uzyskania emerytury uważa się okres wynoszący 20 lat dla kobiet i 25 lat dla mężczyzn, liczony łącznie z okresami równorzędnymi i zaliczanymi do okresów zatrudnienia. Natomiast § 4 ust. 1 rozporządzenia stanowi, że pracownik, który wykonywał prace w szczególnych warunkach, wymienione w wykazie A, nabywa prawo do emerytury, jeżeli spełnia łącznie następujące warunki:

- 1) osiągnął wiek emerytalny wynoszący: 55 lat dla kobiet i 60 lat dla mężczyzn,
- 2) ma wymagany okres zatrudnienia, w tym co najmniej 15 lat pracy w szczególnych warunkach.

W rozpatrywanym stanie faktycznym wnioskodawca na dzień 1 stycznia 1999 roku nie udowodnił 25 lat okresów składkowych i nieskładkowych oraz 15-letniego okresu zatrudnienia w warunkach szczególnych. Zakład Ubezpieczeń Społecznych uznał, że wnioskodawca legitymuje się ogólnym stażem pracy w wymiarze 24 lat, 3 miesięcy i 12 dni.

Zgodnie z treścią art. 10 ust. 1 pkt 3 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych przy ustalaniu prawa do emerytury oraz przy obliczaniu jej wysokości uwzględnia się również (traktując je, z zastrzeżeniem art. 56, jak okresy składkowe) przypadające przed dniem 1 stycznia 1983 roku okresy pracy w gospodarstwie rolnym po ukończeniu 16 roku życia, jeżeli okresy składkowe i nieskładkowe, ustalone na zasadach określonych w art. 5-7 ustawy, są krótsze od okresu wymaganego do przyznania emerytury, w zakresie niezbędnym do uzupełnienia tego okresu.

M. K. wnosił o uwzględnienie do stażu pracy okresów pracy w gospodarstwie rolnym zarówno przed, jak i po ukończeniu wieku 16 lat, tj. od dnia 24 czerwca 1972 roku do dnia 31 sierpnia 1973 roku. Sąd wskazał, że okres od dnia 24 czerwca 1972 roku do dnia 11 kwietnia 1973 roku nie może zostać uwzględniony. Cytowany wyżej przepis wyraźnie wskazuje, że do tzw. okresów uzupełniających możliwe jest zaliczenie pracy w gospodarstwie rolnym wyłącznie po ukończeniu 16 roku życia. Przepis ten nie pozostawia możliwości odmiennej interpretacji i musi być wykładany ściśle. Oznacza to, że w przypadku wnioskodawcy rozpatrzeniu mógłby podlegać jedynie okres od dnia 12 kwietnia 1973 roku do dnia 31 sierpnia 1973 roku, tj. łącznie 4 miesiące i 20 dni. Nie jest on jednak wystarczający do ustalenia 25-letniego ogólnego stażu pracy wnioskodawcy na dzień 1 stycznia 1999 roku. Nie będzie również wystarczający nawet przy uwzględnieniu okresu od dnia 2 marca 1977 roku do dnia 31 marca 1977 roku, który nie został wzięty pod uwagę przez organ rentowy w związku z rozbieżnością pomiędzy świadectwem pracy z (...) a zaświadczeniem o zatrudnieniu z dnia 16 lutego 2009 roku (k. 53 akt kapitałowych).

Sąd Okręgowy ustalił więc, że M. K. na dzień 1 stycznia 1999 roku nie legitymuje się 25 letnim okresem składkowym i nieskładkowym. Z tego względu prowadzenie postępowania dowodowego w kierunku ustalenia, czy spełnia przesłankę legitymowania się 15-letnim okresem pracy w warunkach szczególnych, jest bezcelowe. Nawet gdyby przyjąć, że wnioskodawca legitymuje się takim okresem, to nie nabyłby prawa do emerytury. W sprawach z odwołania ubezpieczonych od decyzji organów rentowych przedmiot rozpoznania sprawy przez Sąd ograniczony jest do okoliczności uwzględnionych w decyzji, a spornych między stronami. W rozpatrywanej sprawie przedmiotem sporu jest prawo do emerytury wcześniejszej w związku z pracą w warunkach szczególnych. W sytuacji, gdy ubezpieczony nie spełnienia jednej z kumulatywnych przesłanek prawa do tego świadczenia, zbędne jest badanie istnienia pozostałych przesłanek.

Sąd Okręgowy ustalił, że na dzień wydania decyzji, nawet przy uwzględnieniu spornego okresu, wnioskodawca nie będzie spełniał warunków do przyznania prawa do emerytury wcześniejszej. Z tego względu dalsze prowadzenie postępowania było bezprzedmiotowe, a odwołanie należało oddalić.

Mając na uwadze powyższe Sąd Okręgowy w Lublinie, na podstawie powołanych przepisów oraz art. 477¹⁴ § 1 k.p.c., orzekł jak w sentencji wyroku.

Od tego wyroku apelację złożył wnioskodawca, która została uzupełniona następnie przez jego pełnomocnika.

Apelacja zarzuca, że Sąd Okręgowy nie uznał 15 lat pracy w szczególnych warunkach i pracy wnioskodawcy w gospodarstwie rolnym rodziców M. i J. K.. Ponadto wskazano na naruszenie przepisów prawa materialnego:

- art. 10 ust. 1 pkt 3 ustawy z dnia 17.12.1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych poprzez błędną wykładnię i przyjęcie, że wnioskodawca nie spełnia warunków w nim wskazanych, podczas gdy przy ustalaniu prawa do emerytury uwzględnia się również okresy pracy w gospodarstwie rolnym po ukończeniu 16 roku życia w wymiarze co najmniej połowy pełnego wymiaru czasu pracy niezależnie od tego czy przypadał on w trakcie roku szkolnego czy też w trakcie wakacji czy ferii, zaś wnioskodawca pracował w gospodarstwie rolnym rodziców przed ukończeniem 16 roku życia jak i po jego ukończeniu, następnie zaś jako uczeń (...) szkoły przy przedsiębiorstwie Państwowej (...) w B.,

- art. 184 ust. 1 i 2 w zw. z art. 32 ustawy z dnia 17.12.1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych w zw. z § 2 ust. 1 rozporządzenia Rady Ministrów z 7 lutego 1983 roku w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze, a w konsekwencji uznanie, że M. K. nie spełnia warunków pozwalających na przyznanie prawa do emerytury,

- naruszenie prawa procesowego mogące mieć wpływ na treść rozstrzygnięci, tj

- art. 224 § 1 i 232 w zw. z 299 k.p.c. przez brak dopuszczenia z urzędu dowodu z przesłuchania M. K. mimo, że w świetle zgromadzonego materiału w tym świadectwa pracy z dnia 15 marca 1991 wynika że pracował stale w gospodarstwie rolnym rodziców, a tym samym w świetle tak ustalonych okoliczności faktycznych konieczność przeprowadzenia dowodu na okoliczność pracy wnioskodawcy w gospodarstwie rolnym podczas nauki zawodu jest oczywista, zaś M. K. działający bez profesjonalnego pełnomocnika był nieporadny, co w konsekwencji doprowadziło do braku przeprowadzenia postępowania dowodowego w tym zakresie,

- art. 233 § 1 k.p.c. w zw. z art. 235 poprzez pominięcie pisemnych zeznań świadków F. S. i J. T. z podpisami notarialnie poświadczonymi, a dowód ten został przeprowadzony z naruszeniem zasady bezpośredniości wyrażającym się w zastąpieniu zeznań świadków pisemnym oświadczeniem.

Skarżący wnosil o zmianę wyroku poprzez uchylenie wyroku i przekazanie sprawy sądowi I instancji do ponownego rozpoznania, ewentualnie uwzględnienie odwołania i zmianę decyzji poprzez przyznanie M. K. prawa do emerytury oraz przyznanie wynagrodzenia za pomoc prawną świadczona z urzędu.

Na rozprawie apelacyjnej pełnomocnik skarżącego podnosił dodatkowo, że okres pracy wnioskodawcy od 20 czerwca 1998 roku do 8 grudnia 1998 roku nie został zaliczony do stażu pracy.

Sąd Apelacyjny zważył.

Apelacja nie jest zasadna.

Ustalenia sądu I instancji i wyprowadzone na ich podstawie wnioski Sąd Apelacyjny w pełni podziela i przyjmuje za własne. Sprawia to, że nie zachodzi potrzeba powtarzania szczegółowych ustaleń faktycznych oraz dokonanej w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku interpretacji przepisów prawa mających zastosowanie w niniejszej sprawie.

Zgodnie z art. 10 ust. 1 ustawy emerytalnej przy ustalaniu prawa do emerytury uwzględnia się również traktując je, z zastrzeżeniem art. 56, jak okresy składkowe - przypadające przed dniem 1 stycznia 1983 r. okresy pracy w gospodarstwie rolnym po ukończeniu 16 roku życia, jeżeli okresy składkowe i nieskładkowe, ustalone na zasadach

określonych w art. 5-7, są krótsze od okresu wymaganego do przyznania emerytury, w zakresie niezbędnym do uzupełnienia tego okresu.

M. K. wnosił o uwzględnienie do stażu ubezpieczeniowego okresów pracy w gospodarstwie rolnym. Okres od dnia 24 czerwca 1972 roku do dnia 11 kwietnia 1973 roku nie może zostać uwzględniony. Cytowany wyżej przepis wskazuje, że do tzw. okresów uzupełniających możliwe jest zaliczenie pracy w gospodarstwie rolnym wyłącznie po ukończeniu 16 roku życia. Jak prawidłowo wskazał Sąd Okręgowy w przypadku wnioskodawcy rozpatrzeniu mógłby podlegać jedynie okres od dnia 12 kwietnia 1973 roku do dnia 31 sierpnia 1973 roku, tj. łącznie 4 miesiące i 20 dni. Nie jest on jednak wystarczający do ustalenia 25-letniego ogólnego stażu pracy wnioskodawcy na dzień 1 stycznia 1999 roku.

Wbrew stanowisku skarżącego nie jest możliwe ponowne zaliczenie do stażu ubezpieczeniowego okresu pracy w gospodarstwie rolnym rodziców w trakcie nauki w (...)szkole przy Przedsiębiorstwie Państwowej (...). Okres ten został wnioskodawcy zaliczony jako okres zatrudnienia (składkowy - od 1.09.1973 r. do 1.03.1977 r. – praca w Przedsiębiorstwie Państwowej (...)), co wynika z karty przebiegu zatrudnienia (k. 12. akt rentowych) i zgodne jest z świadectwem pracy z tego okresu. Do stażu ubezpieczeniowego jak wynika z karty przebiegu zatrudnienia zaliczony został także okres od 20 czerwca 1998 roku do 8 grudnia 1998 roku.

Prawidłowo Sąd Okręgowy ustalił że M. K. na dzień 1 stycznia 1999 roku nie legitymuje się 25-letnim okresem ubezpieczeniowym, nawet przy uwzględnieniu spornego okresu od 12 kwietnia 1973 roku do dnia 31 sierpnia 1973 roku, (4 miesiące i 20 dni). Z tego względu prowadzenie postępowania dowodowego w kierunku ustalenia, czy spełnia przesłankę legitymowania się 15-letnim okresem pracy w warunkach szczególnych, było bezprzedmiotowe. W sytuacji, gdy ubezpieczony nie spełnienia jednej z kumulatywnych przesłanek prawa do tego świadczenia, zbędne jest badanie istnienia pozostałych przesłanek.

W tym stanie rzeczy zarzuty naruszenia wskazanych w apelacji przepisów prawa materialnego i procesowego uznać należy za chybione.

Mając powyższe na względzie Sąd Apelacyjny, na podstawie art. 385 k.p.c., orzekł jak w sentencji.

Wysokość wynagrodzenia pełnomocnika ubezpieczonego ustanowionego z urzędu Sąd ustalił na podstawie § 16 ust. 1 pkt 2 Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 roku w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu.